

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ

PRIX MÉDITERRANÉE ÉTRANGER 2011

ΔΙΕΘΝΕΣ ΒΡΑΒΕΙΟ ΚΑΒΑΦΗ 2011

Άρια

Ο κόσμος από την αρχή

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Άρια. Ο κόσμος από την αρχή**
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Δημήτρης Στεφανάκης
ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Κατερίνα Δουρίδα
ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Χρυσούλα Μπουκουβάλα
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ελένη Σταυροπούλου
ΕΚΤΥΠΩΣΗ: Άγγελος Ελευθέρος & ΣΙΑ Ο.Ε.
ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Ηλιόπουλος Θ. – Ροδόπουλος Π. Ο.Ε.

© Δημήτρης Στεφανάκης, 2013
© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2013

Πρώτη έκδοση: Νοέμβριος 2013, 8.000 αντίτυπα

ISBN 978-618-01-0429-5

Τυπώθηκε σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδείας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.
Έδρα: Τατοίου 121
144 52 Μεταμόρφωση
Βιβλιοπωλείο: Μαυρομυχάλη 1
106 79 Αθήνα
Τηλ.: 2102804800
Telefax: 2102819550
www.psichogios.gr
e-mail: info@psichogios.gr

PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.
Head office: 121, Tatoiou Str.
144 52 Metamorfossi, Greece
Bookstore: 1, Mavromichali Str.
106 79 Athens, Greece
Tel.: 2102804800
Telefax: 2102819550
www.psichogios.gr
e-mail: info@psichogios.gr

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ

PRIX MÉDITERRANÉE ÉTRANGER 2011

ΔΙΕΘΝΕΣ ΒΡΑΒΕΙΟ ΚΑΒΑΦΗ 2011

Άρια

Ο κόσμος από την αρχή

ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ

Φρούτα εποχής, 2000, Ωκεανίδα

Λέγε με Καϊρα, 2002, Ωκεανίδα

Το μάτι της επανάστασης έχει αχρωματοψία, 2005, Ωκεανίδα

Συλλαβίζοντας το καλοκαίρι, 2009, Εκδόσεις Πατάκη

Θα πολεμάς με τους θεούς, 2010, Εκδόσεις Πατάκη

Από τις Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ κυκλοφορεί:

Μέρες Αλεξάνδρειας, 2011

Φιλμ Νουάρ, 2012

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Προλογικό σημείωμα.....	11
Ο Τζόναθαν αγνοείται.....	13
Πόλεμος λοιπόν!.....	165
Θερμοκήπιο ειρήνης.....	251
Επιχείρηση Άρια.....	326
Ο κόσμος από την αρχή.....	399
ΣΥΝΤΟΜΑ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ - ΕΠΕΞΗΓΗΣΕΙΣ	463

Η πραγματικότητα είναι άπειρη, έχει άπειρες αποχρώσεις
κι αν μνημονεύσω μια μονάχα, ήδη λέω ψέματα.
Ερνέστο Σάμπато

Τον καιρό εκείνο ο κόσμος ζούσε χάρη στις αναμνήσεις,
όπως σήμερα ζει χάρη στην ικανότητά του
να ξεχνάει γρήγορα και οριστικά.
Γιόζεφ Ροτ

Προλογικό σημείωμα

Οι χαρακτήρες του βιβλίου είναι κατά βάση φανταστικοί όπως άλλωστε και η πλοκή. Όπου παρεισφρέουν πραγματικά πρόσωπα και γεγονότα, αυτό γίνεται πάντοτε με τρόπο ώστε να μην τραυματιστεί ή αλλοιωθεί η ιστορικά εξακριβωμένη δράση τους. Για χάρη της αφήγησης προκρίθηκαν δύο κεφαλαιώδεις αναχρονισμοί όσον αφορά τις ανασκαφές στη Χερσόνησο της Αγίας Ειρήνης στην Τζια προπολεμικά αλλά και στις Μυκήνες το καλοκαίρι του 1943. Στην πραγματικότητα αφορούν μεταπολεμικές ανασκαφικές εργασίες.

Δ. Σ.

Ο Τζόναθαν αγνοείται

Ιούνιος 1939

Η αφήγηση είναι παρηγοριά: Σου δίνει το δικαίωμα να παραλείπεις όσους και όσα σε κάνουν να ντρέπεσαι, να αμφιβάλεις, να μετανιώσεις. Δεν ξέρω αν θα συμφωνούσε μαζί μου ο Κρίστοφερ Άλμπι, που καθόταν στο μπροστινό κάθισμα και φλυαρούσε συνεχώς με τον οδηγό μέχρι να φτάσουμε στο Λαύριο. Οι αρχαιολόγοι, άλλωστε, έχουν τη δική τους αντίληψη περί αληθείας. Θα μπορούσαμε να πάρουμε το τρένο, εκείνος όμως επέμενε να χρησιμοποιήσουμε το τζιπ της Βρετανικής Πρεσβείας. Στο τελευταίο κομμάτι της διαδρομής, εκεί όπου ο δρόμος σκαρφαλώνει σ' ένα κατάφυτο ύψωμα, περνά από ένα μικρό χωριό και ύστερα πάλι κατηφορίζει σαν να ξεχύνεται στη θάλασσα, το τζιπάκι τραμπαλιζόταν ανεξέλεγκτα πάνω στον χωματόδρομο κι έλεγες πως από στιγμή σε στιγμή θα διαλυόταν. Ο Κρις όμως δεν έμοιαζε να πτοείται και συνέχιζε να φλυαρεί με τον συμπατριώτη του, αγνοώντας την παρουσία μου. Κάθε φορά που γύριζε το κεφάλι του από τη μία ή από την άλλη πλευρά, είχα την αίσθηση πως έβλεπα διαφορετικό άνθρωπο. Το αριστερό του προφίλ έδειχνε πιο φρέσκο και νεανικό αλλά ταυτόχρονα πιο σκληρό. Από το δεξί του μάγουλο, η μύτη και η σιαγόνα του διαγράφονταν πιο συμμετρικά αλλά ο χρόνος είχε αφήσει έντονα τα σημάδια του. Αναρωτήθηκα αν αυτή

η διπροσωπία αντικατόπτριζε τον χαρακτήρα του. Η πίπα που εξείχε μόνιμα από τα χείλη τού προσέδιδε την όψη πτηνού, αρπακτικού κατά προτίμηση. Αυτή η γενική εντύπωση βυθιζόταν στη σκιά του ψάθινου καπέλου που μας προστάτευε από τον ανελέητο ήλιο.

Όταν φτάσαμε στο Λαύριο, το καΐκι δεν είχε έρθει ακόμα. Η θάλασσα φαινόταν ήρεμη, όμως ξυπνούσε ένα βοριαδάκι που δυνάμωνε όσο ο ήλιος ανέβαινε στον ουρανό. Για την ώρα πάντως αναζητούσαμε μάταια τη δροσιά του πελάγους μετά τη ζέστη που μας κατέκλυσε στα Μεσόγεια. Καθίσαμε σ' έναν καφενέ στην άκρη του λιμανιού κάτω από το υπόστεγο με την καλαμωτή. Ο ιδιοκτήτης του, ένας γιγάντιος τύπος με ανέκφραστα μάτια, μας σέρβιρε καφέ αναπάντεχης ποιότητας. Στον δεξή του ώμο είχε κρεμασμένη μια πετσέτα, για να σκουπίζει τα τραπέζια και να κυνηγά τις μύγες.

Ο Κρις με κέρασε τσιγάρο. Καπνίζαμε αφήνοντας πυκνές τουλίπες καπνού. Παράξενο λοιπόν: Ο Εγγλέζος βρισκόταν συνεχώς με μια πίπα στο στόμα. Ήταν σχεδόν ερωτική η σχέση που είχε μαζί της. Έγλειφε, δάγκωνε το στόμιο ή χάιδευε και συχνά έβαζε το δάχτυλό του μέσα στο άδειο μπολ. Όταν όμως ήθελε να καπνίσει, εμφάνιζε τα τσιγάρα του μέσα σε μια κομψή ταμπακιέρα και εξαφάνιζε την πίπα.

Σε μια στιγμή έβγαλε το σακάκι του και ανασκουμπώθηκε αφήνοντας να φανούν οι λεπτοί αλλά νευρώδεις πήχεις των χεριών του. Κατόπιν πήγε και στάθηκε στην άκρη της προβλήτας και πέταξε μερικές πέτρες στο νερό. Έσπαζε με χάρη τη μέση του κι έμενε για λίγο ακίνητος με τα χέρια γαντζωμένα από τις τιράντες του, περιμένοντας την πέτρα να βουλιάξει στο νερό ύστερα από μερικές αναπηδήσεις. Οι Έλληνες αστυνομικοί της υπηρεσίας Αλλοδαπών που μας ακολουθούσαν όλη αυτή την ώρα είχαν σταθεί σε μια σκιά εκατό μέτρα πιο πέρα. Βγήκαν από το υπηρεσιακό τους αυτοκίνητο χωρίς τα σακάκια τους και ανα-

σκουμπώθηκαν κι αυτοί. Ο ένας μάλιστα έβγαλε ένα λευκό μαντίλι και σκούπισε το μέτωπο και τον αυχένα. Ο άλλος εμφάνισε μια εφημερίδα κι έκανε πως διαβάζει ανακαθισμένος στο καπό του αυτοκινήτου. Τι νόημα είχε τώρα όλο αυτό;

Ο Εγγλέζος πάντως το αντιμετώπιζε με χιούμορ. Μου ένευσε να πάω κοντά του. Δεν είχα καμία όρεξη να στέκομαι στον ήλιο και να πετώ πέτρες στη θάλασσα. Σ' ένα διπλανό τραπέζι εντόπισα μια παλιά εφημερίδα μ' ένα μισοτελειωμένο σταυρόλεξο και προσπάθησα να το λύσω. Έσπαγα το κεφάλι μου να θυμηθώ τον χοιροβοσκό του Οδυσσέα. Τον ρώτησα φωναχτά κι εκείνος μου απάντησε: «Εύμαιος!»

Ύστερα συνέχισε το παιχνίδι του με τη θάλασσα. Η κομψή λονδρέζικη φιγούρα του με συντρόφευε διαρκώς. Είχαμε γίνει αχώριστοι. Ποιος το περίμενε ότι εξαιτίας του θα άφηνα τη θέση μου στην Ελληνική Πρεσβεία του Λονδίνου, για να τον ακολουθήσω στην Ελλάδα και να περάσω μαζί του το καλοκαίρι που για πολλούς ήταν το τελευταίο πριν από έναν νέο μεγάλο πόλεμο; Όμως η εντολή του Έλληνα Πρέσβη υπήρξε σαφής: «Κύριε Μαυροειδή, θα συνοδέψετε τον κύριο Κρίστοφερ Άλμπι στην πατρίδα. Ο κύριος Άλμπι είναι αρχαιολόγος κι ένας εκλεκτός συνάδελφός του, ο λόρδος Τζόνθαν Λόριμερ, αγνοείται αυτή τη στιγμή στη χώρα μας. Η ελληνική κυβέρνηση συμμερίζεται την αγωνία της οικογενείας του αλλά και της βρετανικής επιστημονικής κοινότητας και προτίθεται να παράσχει κάθε δυνατή βοήθεια για τη διαλεύκανση της υπόθεσης».

Από το Λαύριο θα περνούσαμε απέναντι στην Τζια με καΐκι για να παραستούμε το ίδιο βράδυ στο πάρτι της Βρετανικής Αρχαιολογικής Σχολής.

«Θα είναι όλοι εκεί», μου είπε με νόημα μόλις επέστρεψε στο τραπέζι. Μάλλον δεν ικανοποιήθηκε από την αντίδρασή μου κι επέμεινε:

«Είναι πολύ σημαντικό γεγονός σου λέω».

«Πόσο σημαντικό;» διερωτήθηκα. «Θα μας βοηθήσει να βρούμε τον λόρδο;»

«Μάλλον όχι, αλλά κι εσύ δεν μπορείς να μη σκέφτεσαι συνεχώς τον λόρδο;»

«Νόμιζα πως αγωνιούσες για την τύχη του».

«Και βέβαια αλλά—»

«Στην Ελληνική Πρεσβεία στο Λονδίνο φαινόσουν πραγματικά ανήσυχος».

«Μα και τώρα ανησυχώ», μου απάντησε και στράβωσε στιγμιαία τα χείλη του, όπως κάποιος που ψάχνει με τη γλώσσα του ένα υπόλειμμα τροφής ανάμεσα στα δόντια του.

«Όχι, γιατί είχα την εντύπωση πως ήσαστε φίλοι», συνέχισα.

«Και βέβαια, μόνο που ήμασταν και συνεργάτες».

«Και λοιπόν; Το ένα δεν αναιρεί το άλλο», σχολίασα αυθόρμητα.

Γέλασε και φάνηκαν τα καλοστοιχισμένα δόντια του. Αμέσως μετά ξεροκατάπιε και πήρε ύφος σοβαρό σαν να επρόκειτο να εκφέρει κάτι βαρυσήμαντο.

«Είμαστε καλοί φίλοι, έτσι τουλάχιστον θέλω να πιστεύω».

«Και γι' αυτό ανέλαβες να βρεις τα ίχνη του;»

«Και γι' αυτό· μολονότι νομίζω πως εδώ διακυβεύεται κάτι πιο σοβαρό από μια φιλία: Η επιστημονική υπόσταση ενός μεγάλου αρχαιολόγου, που, κατά τη γνώμη μου, είναι αναντικατάστατος. Ο θεός σου θα καταλάβαινε τι ακριβώς θέλω να πω».

«Εγώ νόμιζα πως στην περίπτωσή του μετρά περισσότερο ο τίτλος ευγενείας και η επιρροή της οικογένειάς του».

«Ωστε γνωρίζεις λοιπόν! Γάμος συμφέροντος, αυτή είναι η αλήθεια. Ο τίτλος, τα λεφτά. Ο Τζόναθαν θα μπορούσε να μην ξαναδουλέψει ποτέ του. Ωστόσο συχνά δραπέτευε από τον συζυγικό πύργο για το πάθος της αρχαιολογίας και των ωραίων γυναικών. Πάντως, είναι αναντικατάστατος. Οι ανασκαφές και οι δημοσιεύσεις του για τη Μυκηναϊκή Περίοδο θα αφήσουν εποχή».

«Ο θεός Έκτορας είχε δουλέψει μαζί του;»
 «Ασφαλώς. Πόσα χρόνια είχες να δεις τον θείο σου;»
 «Αρκετά. Από την εποχή που ζούσαμε στη Σμύρνη πριν από την καταστροφή. Και ήμουν παιδί τότε».
 «Μα, βέβαια και ήσουν παιδί τότε, Στέφανε».
 «Μας έγραφε όμως συχνά», συμπλήρωσα σαν να ήθελα για κάποιον λόγο να τον δικαιολογήσω.
 «Καλός άνθρωπος», συμφώνησε
 «Και βέβαια ήταν!»
 «Άδικα πήγε. Ποτέ δεν κατάλαβα τι γύρευε αυτός και η Σούζαν σε εκείνο τον αγροτικό δρόμο στο Μόρετον—» Την ίδια στιγμή ακούστηκε ένας συριγμός που χάλασε την ηρεμία του καλοκαιρινού πρωινού. Το καΐκι για την Τζια μόλις έμπαινε στο λιμάνι.

Τώρα πια ξέρω πώς είναι να επιστρέφει κανείς στις ηλιόλουστες μέρες της Μεσογείου μετά την γκριζα, αδιαπέραστη θλίψη του βορρά. Τα τελευταία δεκατρία χρόνια κύλησαν στη μονότονη μελωδία της λονδρέζικης βροχής. Νομικές σπουδές, χαμένες προσδοκίες για να σταδιοδρομήσω στις ναυτιλιακές επιχειρήσεις των θείων μου, ώσπου να κατασταλάξω στην καριέρα του διπλωμάτη. Προετοιμάστηκα για τον χειμερινό διαγωνισμό του Υπουργείου Εξωτερικών το 1932. Εξετάστηκα σ' ένα σωρό μαθήματα – γαλλικά, διπλωματική ιστορία, αγγλικά, προξενικό, δημόσιο και εμπορικό δίκαιο... Ήμουν επιμελώς προετοιμασμένος και νομίζω πως οφείλω την επιτυχία μου στον Έλληνα Πρέσβη του Λονδίνου, ο οποίος με είχε δοκιμάσει νωρίτερα δείχνοντας ικανοποιημένος από τις επιδόσεις μου.

«Αφού πέρασες τις δικές μου εξετάσεις, μη φοβάσαι τίποτε, Μαυροειδή», μου είπε.

Μου ευχήθηκε καλή επιτυχία, μου έδωσε συστατική επιστολή και με έστειλε στην Ελλάδα να διαγωνιστώ. Η πρωτιά μου τον δικαίωσε. Μεσολάβησε έτσι ένα τριετές διάλειμμα στην Κεντρική Υπηρεσία του Υπουργείου Εξωτερικών μέχρι να γυρίσω στο Λονδίνο. Θυμάμαι σαν τώρα την πρώτη μέρα μου στο Υπουργείο. Ήταν χειμώνας και ο Υπουργός με υποδέχτηκε στο γραφείο του μ' ένα πλατύ χαμόγελο κάτω απ' το αρειμάνιο μουστάκι του.

«Χρηματιστές στη Σμύρνη, εφοπλιστές στο Λονδίνο, βαμβακάδες στην Αλεξάνδρεια! Και τώρα, χάρη σ' εσένα, διπλωμάτες στην Αθήνα. Πού θα φτάσει πια η δόξα της οικογένειας Μαυροειδή;» διερωτήθηκε καθώς μου έσφιγγε το χέρι. Με κάλεσε ένα τέταρτο νωρίτερα από τους άλλους επιτυχόντες. Επιστήθιος φίλος με τους θείους μου στο Λονδίνο· αυτό το ήξερα. Εκείνο που δεν ήξερα ήταν πως στο πρόσωπό μου έβλεπε τον εαυτό του στην αρχή της σταδιοδρομίας του. Η επίδοσή μου στον διαγωνισμό τον εντυπωσίασε όσο και τους εξεταστές.

«Έτσι μιλούσαν και για μένα οι αξιότιμοι καθηγηταί που με εξέτασαν κάποτε. Εύχομαι λοιπόν να έχεις πορεία ανάλογη και, γιατί όχι, να λάβεις μια μέρα τη θέση μου. Η Ελλάδα έχει ανάγκη από τους άξιους».

Γενναιόδωρος και ευγενής, ήξερε να κρατά τους τύπους. Όταν κατέφθασαν οι υπόλοιποι, δεν αντιλήφθηκαν την οικογενειακή μας γνωριμία. Στη συνέχεια, τοποθετήθηκα στη Διεύθυνση Πολιτικών Υποθέσεων για θέματα Ευρώπης. Τον πρώτο καιρό έπληττα αφόρητα αντιγράφοντας έγγραφα. Παράλληλα όμως έμαθα και το σύστημα κρυπτογράφησης. Κατάφερα πολύ γρήγορα να αποκρυπτογραφώ με ακρίβεια τα τηλεγραφήματα που έρχονταν από τις διάφορες πρεσβείες. Τον υπάλληλο που αντικατέστησα δεν τον συνάντησα. Είχε φύγει πριν πάρω τη θέση του. Υπήρχε έλλειψη προσωπικού αλλά και χώρου, όπερ σήμαινε ότι έπρεπε να συστεγάζομαι με τον προϊστάμενό μου. Αποπνικτική ατμόσφαιρα· ένιωθα το κυκλώπειο μάτι του να μην αναγνωρίζει ού-

τε μια στιγμή δική μου. Πώς να δουλέψεις έτσι; Δε σου επιτρεπόταν ούτε να ξυστείς. Και αυτή η προσφώνηση, «Μαυροειδή, παιδί μου», ήταν μια επωδός που με ακολουθούσε ακόμα και στα όνειρά μου.

Η δουλειά, περισσότερη απ' όσο άντεχα, ίσως όμως έφταιγε απλώς η ασφυξία του χώρου και των ανθρώπων. Το κουστούμι υποχρεωτικό. Το ύφασμα, η ραφή και τα αξεσουάρ ήταν τρόπον τινά δηλωτικά της θέσης σου – όπως και ο αέρας στις κινήσεις σου. Εσύ έπρεπε να σέβεσαι ακόμα και τον κλητήρα, αφού ίσχυε το δίκαιο του παλαιότερου, χωρίς να σημαίνει πως οι άλλοι σέβονταν εσένα ή το οκτώωρό σου. Τις περισσότερες φορές έχανα το μεσημεριανό αλλά και τις ιδιωτικές μου συναντήσεις. Το πήρα απόφαση ότι δεν μπορούσα να προγραμματίσω τίποτε. Μερικούς μήνες αργότερα η μητέρα παρήγγειλε ύφασμα και κάλεσε τον ράφτη να μου πάρει μέτρα για διπλωματική στολή με τρίκοχο.

Ο θεός Δαίδαλος από το Λονδίνο αγόρασε και μου έστειλε το σπαθί ενός σπουδαίου Πρέσβη που είχε πεθάνει. Στην επιστολή που το συνόδευε μου έγραφε: «Το ξίφος τούτο φέρει ειδικόν διάκοσμον εις λαβήν, την οποίαν εθαύμασε και ο βασιλεύς Γεώργιος Α'. Είθε να σου φέρει τύχην, ανιψιέ!» Ποτέ δε θα κατάφερνα να απαλλαγώ από τον μεγαλοϊδεατισμό της οικογένειάς μου. Εφεξής έπρεπε απλώς να αφήνω αρκετό χώρο στις αποσκευές μου για τη διπλωματική στολή. Πόσες φορές θα τη φορούσα στη ζωή μου; Ελάχιστες! Η φανταχτερή φορεσιά με τα χρυσά φύλλα δάφνης, τις μπορντό λεπτομέρειες, το φαρδύ σιρίτι στο παντελόνι, το τρίκοχο και κυρίως το ξίφος κόστιζε μια περιουσία και προοριζόταν μάλλον για το νεκροταφείο, αφού σε έθαβαν με αυτή.

Θα πίστευε κανείς ότι η καθημερινή συνάφεια με τους συναδέλφους θεμελιώνε δυνατές φιλίες. Στην πραγματικότητα, ενέτεινε τον ανταγωνισμό. Έναν φίλο έκανα στα τρία χρόνια αλλά

έφυγε για να αναλάβει καθήκοντα στην Πρεσβεία μας στη Βιέννη. Κατά καιρούς λάμβανα ευχετήριες κάρτες με το όνομά του, Χάρης Αβραμίδης, και την ένδειξη ΦΙΛΟΣ. Σύντομα σταμάτησαν κι αυτές. Ο ίδιος, ως γραμματέας Β στο Υπουργείο Εξωτερικών, με δίδαξε ότι φίλοι δεν υπάρχουν στη ζωή ενός διπλωμάτη. Άνθρωπος συζητήσιμος, πλην όμως και πολύ φιλόδοξος, καταδεχόταν την παρέα μου με την αυταρέσκεια του δασκάλου που ήθελε να με μυήσει στις ιδιοτροπίες των ανωτέρων. Κατέβαλλε φιλότιμες προσπάθειες για να με βάλει στο πνεύμα της διπλωματικής υπηρεσίας και ήταν ο πρώτος που μου έθεσε ανοιχτά το θέμα του γάμου.

«Διπλωμάτης, άγαμος και άτεκνος...» έλεγε και σούφρωνε αποδοκιμαστικά το πρόσωπό του. Ο ίδιος, απ' όσο ξέρω, δεν παντρεύτηκε.

Η προαγωγή μου σε γραμματέα Γ ήρθε ταυτόχρονα με τη μετάθεση στην Πρεσβεία του Λονδίνου. Ας είναι καλά ο κύριος Πρέσβης που με ζήτησε μετ' επιτάσεως. Αν πω ότι δε χάρηκα, θα είναι ψέματα. Το χέρι του ένωσε μεμιάς το κομμένο νήμα των λονδρέζικων χρόνων.

Χρειάστηκε απλώς να περιμένω μέχρις ότου το βρετανικό Υπουργείο Εξωτερικών με αναγνωρίσει ως Έλληνα διπλωμάτη και εκδώσει τη διπλωματική μου ταυτότητα. «Θα είσαι το δεξί μου χέρι», μου δήλωσε ο Πρέσβης την πρώτη μέρα της ανάληψης των καθηκόντων μου. «Έχω ανάγκη από έναν εχέμυθο και ήρεμο άνθρωπο με επαρκείς γνώσεις στα νομικά. Τι λες, θα τα καταφέρεις;» με ρώτησε.

«Μάλιστα, κύριε», βροντοφώναξα ευπειθώς και αυτό τον έκανε να γελάσει ικανοποιημένος.

Δυο βδομάδες αργότερα, με υποδέχτηκε σκυθρωπός στο γραφείο του και αναρωτήθηκα μήπως έσφαλα κάπου αλλά εκείνος το κατάλαβε και μου είπε: «Μην ανησυχείς, παιδί μου. Δε σε φώναξα να σε επιπλήξω για κάτι. Πρέπει να σου πω ότι ο θείος

σου ο Έκτορας και η σύζυγός του σκοτώθηκαν σε αυτοκινητικό δυστύχημα στο Μόρετον...»

Έσκυφα το κεφάλι.

«Δεν θα με ρωτήσεις πώς έγινε;»

«Τι σημασία έχει, κύριε Πρέσβη; Ελπίζω μόνο να μη σας αναστατώσαμε».

«Μα τι λες, παιδί μου! Εδώ πρόκειται για τον θάνατο ενός προσφιλούς προσώπου...»

Ήμουν τόσο ευγνώμων απέναντί του ώστε αισθάνθηκα άσχημα που τον προβλημάτισα με τον θάνατο του θείου μου. Ύστερα όμως σκέφτηκα ότι για το τραγικό γεγονός δεν έφταιγα ούτε εγώ ούτε ο Έκτορας.

Ας έμενε τουλάχιστον με την εντύπωση πως η θεία Σου ήταν νόμιμη σύζυγος. Έτσι άφησα να εννοηθεί.

Οι θείοι μου στο Λονδίνο, που τόσα χρόνια μουρμούριζαν πίσω από την πλάτη του Έκτορα, επέτρεψαν να ταφεί στον οικογενειακό τάφο μαζί με τη σύντροφό του στο κοιμητήριο της ελληνορθόδοξης κοινότητας, στο Γουέστ Νόργουντ. Εκείνη την αλησμόνητη μέρα βρέθηκα μπροστά σε μια θάλασσα από τουίντ – σύσσωμη η εγγλέζικη αρχαιολογική κοινότητα τίμησε το επιφανές μέλος της. Τον επικήδειο λόγο, ωστόσο, εκφώνησε ο ναύαρχος σερ Μπάρι Ντόμβιλ, ο οποίος μίλησε για την προσωπικότητα και το έργο τους με τη γενναιοδωρία του ανθρώπου που αγαπούσε πολύ και τους δύο. Το παιγνιώδες ύφος του λαιδορούσε τον Χάροντα και τη μοίρα του θανάτου και μου φάνηκε πιο ειλικρινές από τα πένθιμα, συγκρατημένα πρόσωπα των άλλων που συνωστίσθηκαν αμέσως μετά στο Κάξτον Μπαρ του ξενοδοχείου Σεντ Έρμινς, δυο βήματα από το Σεντ Τζέιμς Παρκ, για ένα κοκτέιλ στη μνήμη του ζευγαριού. Πολλοί από δαύτους μου έσφιξαν το χέρι εκφράζοντας τα συλλυπητήριά τους. Δε συγκράτησα σχεδόν κανένα όνομα.

Άφησα να κυλήσουν οι μέρες κι επέστρεψα στο νεκροταφείο,

μόνος πια, με μια αγκαλιά λουλούδια που τα απόθεσα στο κατώφλι του μασωλείου της οικογένειας Μαυροειδή. Αποφάσισα ύστερα να κάνω μια βόλτα στο πάρκο. Ήταν μια ηλιόλουστη Κυριακή του Σεπτέμβρη, ο Πρέσβης μου δήλωσε ότι δε θα με χρειαζόταν και η ευεργετική λιακάδα μ' έκανε να πιστεύω πως είχα μπροστά μου μια μικρή αιωνιότητα. Θυμάμαι πως με πλησίασε ένας άγνωστος κάτω από τα πλατάνια και μου ψιθύρισε χωρίς περιστροφές:

«Ο θεός σας, κύριε, υπήρξε θύμα στυγεράς δολοφονίας».

Γύρισα και του είπα απότομα: «Και εσείς πού το ξέρετε;»

«Το ξέρω, εσείς δεν ενδιαφέρεστε να μάθετε;»

«Όχι!»

Ίσως τρόμαξα και του μίλησα έτσι. Στο κάτω κάτω της γραφής δεν μπορούσα να εμπιστευτώ εύκολα τον πρώτο τυχόντα. Έπειτα όμως το σκεφτόμουν συχνά. Γιατί να μου το πει αυτό;

Ένα μικρό κουτί που έλαβα δέκα μέρες μετά περιέπλεξε ακόμα περισσότερο τα πράγματα. Μέσα βρήκα τον αριθμό μιας θυρίδας από το Κεντρικό Ταχυδρομείο του Λονδίνου μαζί μ' ένα κλειδί. Όταν, την επομένη, πήγα και την άνοιξα, διαπίστωσα ότι περιείχε ένα πακέτο δεμένο με σπάγκο. Ένα πακέτο με παράξενο περιεχόμενο: μια σειρά από γαλάζιους φακέλους και κάμποσες επιστολές. Οι επιστολές υπογράφονταν από ηχηρά ονόματα της τέχνης και των γραμμάτων τα οποία εξέφραζαν τις φιλογερμανικές τους απόψεις. Τι δουλειά είχε ο θεός με όλους αυτούς;

Όσο για τους φακέλους, τους μελετούσα όποτε έβρισκα χρόνο, πράγμα δύσκολο εκείνη την εποχή. Διαπίστωνα ότι όλα περιστρέφονταν γύρω από το τέλος του Λόρενς της Αραβίας. Μέχρι τότε δεν ήξερα ότι γνωρίζονταν. Όχι μόνο γνωρίζονταν, αλλά ο θεός έμοιαζε να διερευνά μεθοδικά τις αιτίες του θανάτου του. Βέβαια, οι φάκελοι αυτοί σου έδιναν την εντύπωση πως συνέλεγε στοιχεία προκειμένου να γράψει ένα μυθιστόρημα με θέμα τη ζωή του Λόρενς.

Για να πω την αλήθεια, στα τέλη του 1935, είχα ή νόμιζα πως είχα σημαντικότερα προβλήματα. Βρισκόμουν στην αρχή μιας σταδιοδρομίας που τη φανταζόμουν αλλιώς και το αυστηρό πλαίσιο της διπλωματικής υπηρεσίας με έκανε να ξυπνώ κάθε πρωί με την αίσθηση πως ο κόσμος είχε ξάφνου μετατραπεί σε απέραντο στρατώνα. Από καιρού εις καιρόν βέβαια σκεφτόμουν το επίμαχο ζήτημα – το πρόσωπο του αποστολέα, τον λόγο που έφτασε σ' εμένα το υλικό, όσους εμπλέκονταν σε αυτή την ιστορία. Η παραίτηση του Εδουάρδου από τον θρόνο της Αγγλίας τον Δεκέμβριο του '36, για παράδειγμα, με συγκλόνισε. Το όνομά του αναφερόταν συχνά στους φακέλους του Έκτορα συνδεδεμένο με προσπάθειες προσέγγισης Βρετανίας και Γερμανίας. Το ειδύλλιό του με τη διαζευγμένη Αμερικανίδα φάνταζε ιστορία βγαλμένη από τα μυθιστορήματα. Πίσω από τις δηλώσεις αφοσίωσης σε αυτή τη γυναίκα καλύφθηκε μάλλον ο εξαναγκασμός του σε παραίτηση εξαιτίας των φιλογερμανικών του πεποιθήσεων.

Φαίνεται πως το θέμα με απασχολούσε πολύ περισσότερο από όσο ήθελα να πιστεύω, αν κρίνω από ένα φευγαλέο όνειρο που έβλεπα σχεδόν κάθε βράδυ: Το όνομα του θείου γραμμένο στα αγγλικά [Hector] πάνω στην άμμο απ' όπου το έσβηνε το κύμα. Αν η γραφή συμβόλιζε την ηθική μου υποχρέωση στη μνήμη του, η θάλασσα ισοδυναμούσε μάλλον με τη λονδρέζικη καθημερινότητα που με περισπούσε συνεχώς.

Η καθημερινότητα αυτή ξεκινούσε από ένα επιπλωμένο διαμέρισμα δύο δωματίων στο καταπράσινο Χάμστεντ του Λονδίνου στο οποίο μετακόμισα αμέσως μετά την πρόσληψή μου. Το σπίτι ανήκε σε μια ηλικιωμένη γεροντοκόρη και κάθε φορά που τη συναντούσα, κουβαλούσε παραμάσχαλα κάποιο μυθιστόρημα της Όστεν ή της Έλιοτ με την ευλάβεια που θα κουβαλούσε κανείς την Αγία Γραφή. Τη γυναίκα που καθάριζε το σπίτι δεν την είχα δει ποτέ, άφηνε όμως πίσω της μια μυρωδιά μπίρας και μπέικον ανάκατη με καπνό από τσιγάρο. Το αγάπησα αυτό το

δυσaráκι, παρ' ότι διόλου δε συγκρινόταν με την έπαυλη του θείου Δαίδαλου, λίγα τετράγωνα πιο κάτω, όπου είχα φιλοξενηθεί μέχρι τότε. Ήταν όμως μια λύση για κάποιον σαν κι εμένα που δεν ήθελε να φορτώνεται πια στους συγγενείς του αλλά ούτε και να μένει στην πρεσβευτική κατοικία. Αρκετά σκληρά εργαζόμασταν όλη την εβδομάδα.

Το ωράριο τις καθημερινές ξεπερνούσε συνήθως τις οκτώ ώρες και η Κυριακή ακόμα δεν υπολογιζόταν ως αργία, όπερ σήμαινε πως, αν υπήρχε δουλειά, έπρεπε μετά την εκκλησία να γυρίζουμε στην πρεσβεία. Η πιο δυσάρεστη στιγμή ήταν όταν αντέγραφα τα τηλεγραφήματα της εβδομάδας για το αρχείο. Πάντοτε το θεωρούσα καψόνι από μέρους του Πρέσβη, μολονότι ήξερα πως δεν μπορούσε να γίνει αλλιώς. Ίσως γιατί είχα δει κάποτε έναν συνάδελφο να κάνει την αντιγραφή όρθιος εν είδει τιμωρίας. Με κάτι τέτοια το αίσθημα ευγνωμοσύνης απέναντι στον προϊστάμενό μου είχε μεταβληθεί σε δυσφορία που διογκωνόταν με τον καιρό. Ομολογώ ότι τα τρία πρώτα χρόνια μου ήταν αδύνατο να προσαρμοστώ στις νέες συνθήκες. Μα μόλις είχα αρχίσει να συνηθίζω κι ένα πρωί ο Πρέσβης με κάλεσε στο γραφείο του για να μου ανακοινώσει ενώπιον του Κρίστοφερ Άλμπι την αποστολή μου στην Ελλάδα.

«Ηλπίζα τουλάχιστον ότι θα εξαντλήσω την τετραετία κοντά σας, κύριε Πρέσβη», του είπα όταν μείναμε μόνοι.

«Κι εγώ, παιδί μου, κι εγώ. Ωστόσο, σε λίγους μήνες θα αποχωρούσες ούτως ή άλλως. Και εδώ πρόκειται για σημαντική, σημαντικότερη θα έλεγα, υπόθεση. Ο ίδιος ο Βασιλεύς ενδιαφέρεται θερμά για την τύχη του αγνοουμένου. Πράξε το καλύτερον, το καλύτερον!»

Μου έδειξε τη φωτογραφία του ανθρώπου που αναζητούσαμε κι εγώ ψέλλισα μόνο:

«Αυτός είναι λοιπόν!»

«Αυτός!»

Η υπόθεση μου φάνηκε πραγματική δοκιμασία.

Σήμαινε δηλαδή ότι έπρεπε να ξενοικιάσω το διαμέρισμα στο Χάμστεντ το συντομότερο και να φορτώσω τα λιγοστά μου υπάρχοντα, κυρίως ρούχα και βιβλία, σε δυο βαλίτσες. Έμεινε ευτυχώς αρκετός χώρος για τη διπλωματική στολή μου. Το απόγευμα της ίδιας μέρας επέστρεψα ύστερα από καιρό στο Κάξτον Μπαρ για να συναντήσω κάποιον. Χρειάστηκε να με πλησιάσει εκείνος για να τον καταλάβω. Με ρώτησε μάλιστα:

«Αλήθεια, δε με θυμάστε; Συναντηθήκαμε το φθινόπωρο του 1935 κάτω από τα πλατάνια του Σεντ Τζέιμς Παρκ».

«Εσείς ήσασταν λοιπόν;» σχολίασα δύσπιστα.

Έδειξε να απογοητεύεται, όμως ήθελα να είμαι ειλικρινής μαζί του. Και εγώ παραξενεύτηκα. Δε θύμιζε καθόλου τον ενοχλητικό άγνωστο που μου μίλησε τότε. Φαίνεται πως μερικές φορές η εντύπωση που αποκομίζουμε από τον άλλον έχει να κάνει περισσότερο με τη συναισθηματική μας κατάσταση και λιγότερο με την πραγματική του εικόνα.

«Θα μου μιλήσετε πάλι για τον θείο μου;» τον ρώτησα.

«Μα γιατί γίνεστε τόσο επιθετικός μαζί μου;»

Διέκρινα ένα ελαφρύ τρέμουλο στο χέρι του, σημάδι νευρικής κούρασης, και αυτό με ικανοποίησε.

«Δε γίνομαι επιθετικός. Προσπαθώ να καταλάβω τι θέλετε από μένα», συνέχισα στον ίδιο τόνο.

«Με τον τρόπο αυτόν, ομολογώ, δυσκολεύετε πολύ τη δουλειά μου».

«Και ποια είναι η δουλειά σας;»

«Κατ' αρχάς έχετε χαιρετισμούς από τον Τζόζεφ Μπολ».

«Ευχαριστώ, αλλά αγνώω παντελώς τον κύριο».

«Δεν πειράζει, εκείνος σας γνωρίζει καλά. Πρέπει να ξέρετε ότι σας παρακολουθούμε εδώ και καιρό. Με αγαθές προθέσεις, εννοείται».

Τελειώνοντας τη φράση του, δάγκωσε το κοκκινωπό μου-

στακάκι του και με κοίταξε περιμένοντας να δει την αντίδρασή μου. Έκρυψε το δεξί του χέρι κάτω απ' το τραπέζι. Δεν ήθελε να καταλάβω πως το τρέμουλο εντάθηκε.

«Ποιοι είστε εσείς που με παρακολουθείτε;» τον ρώτησα ήρεμα.

«Δεν έχει και τόση σημασία αυτό. Άλλωστε, αργά ή γρήγορα, θα το μάθετε. Σημασία έχει ότι ενδιαφερόμαστε για σας».

«Για ποιον λόγο;»

«Είστε ανιψιός του Έκτορα. Αυτό θα αρκούσε, πιστέψτε με».

«Δεν ξέρω τι μου λέτε. Εγώ αναχωρώ σε λίγες μέρες για την Ελλάδα».

«Το γνωρίζουμε αυτό, κύριε Μαυροειδή, όπως και τον λόγο της αναχώρησής σας», μου είπε προφέροντας με δυσκολία το όνομά μου στη γλώσσα του.

«Δε μου κάνει εντύπωση. Υπάρχει, άραγε, κάτι που δε γνωρίζετε;»

«Κανείς δε γνωρίζει τα πάντα», αποφθεγμάτισε. «Γι' αυτό πρέπει να βοηθάμε ο ένας τον άλλον».

«Τι όφελος θα είχα;» ρώτησα και ντράπηκα για τον κυνισμό μου.

Εκείνος χαμογέλασε και μου είπε:

«Ίσως ανακαλύψουμε ποιος ή ποιοι σκότωσαν τον Έκτορα».

«Επιμένετε, λοιπόν, ότι πρόκειται για δολοφονία...»

«Στυγερή!»

«Την ίδια λέξη χρησιμοποιήσατε και τότε στο πάρκο».

«Αλήθεια; Δε θυμάμαι. Ίσως...»

«Και πώς είστε τόσο σίγουροι; Θέλω να πω, η επίσημη έκθεση μιλά γι' αυτοκινητικό δυστύχημα-»

«Σας παρακαλώ, σας παρακαλώ...» παρατήρησε, θυμώνοντας ελαφρά.

«Τι να πω; Εντυπωσιάζομαι!»

«Πρέπει να ξέρετε πως όλα συνδέονται μεταξύ τους».

«Όλα;»

«Ο θάνατος του Λόρενς και του Έκτορα, η εξαφάνιση του λόρδου Λόριμερ...»

Εκείνη τη στιγμή σκέφτηκα πως δεν είχαμε αναφερθεί καθόλου στη θεία Σου και αυτό συνιστούσε αδικία από μέρους μας.

«Δε βλέπω με ποιον τρόπο συνδέονται», επέμεινα.

«Και όμως, και όμως...» μουρμούρισε και άρχισε να ψάχνει με μανία τις τσέπες του. «Φοβάμαι πως ξέχασα τα τσιγάρα μου στο γραφείο», μονολόγησε.

Έβγαλα και του πρόσφερα. Του έδωσα και φωτιά. Καπνίσαμε μαζί και μείναμε για λίγο αμίλητοι μελαγχολώντας στην ιδέα του θανάτου.

Κατόπιν μου μίλησε για τον θείο και μου είπε πράγματα που είχα ήδη διαβάσει στους γαλάζιους φακέλους. Την ύπαρξή τους φαινόταν να αγνοεί παντελώς. Παράξενο! Μετά αναφέρθηκε και στον αγνοούμενο αρχαιολόγο. Αν τον άφηνα, θα μπορούσε να μου μιλά μέχρι την άλλη μέρα το πρωί. Άρχιζε να σουρουπώνει και προφασίστηκα κάποιο ραντεβού για να τον ξεφορτωθώ. Βγήκαμε από το μπαρ του ξενοδοχείου Σεντ Έρμινς και καθώς χωρίζαμε, μου έδωσε το χέρι του και μου είπε απλά:

«Ο Τζόζεφ Μπολ σας ευχαριστεί που δεχτήκατε να με συναντήσετε σήμερα».

Ανασήκωσα τους ώμους αδιάφορα και έφυγα. Γύρισα στιγμιαία σαν να ήθελα να αποστηθίσω τη σιλουέτα του. Είχε απομείνει στην είσοδο του ξενοδοχείου και με κοιτούσε. Ήταν στο ύψος μου αλλά πολύ λεπτός και το φαρδύ σακάκι του φάνταζε ξένο πάνω του. Εκείνη τη στιγμή σκέφτηκα πως δε μου ανέφερε καν το όνομά του.

Κάθε φορά που ξεμάκρυνα από κάποια στεριά νόμιζα πως άφηνα πίσω μου ένα κομμάτι της ζωής μου που δε θα ανακτούσα

ποτέ. Το 1919 είδα τη γη της Ιωνίας να χάνεται στον ορίζοντα. Είκοσι χρόνια μετά αναχωρούσα από ένα λιμάνι της Αττικής αφήνοντας πίσω δυο αστυνομικούς που μας κοίταζαν από την προβλήτα με μάτια υπνωτισμένα από τον καλοκαιρινό ήλιο.

Το καϊκι βγήκε αγκομαχώντας στο πέλαγος και όταν περάσαμε πια τη Μακρόνησο, παραδόθηκε σαν καρυδότσουφλο στον κυματισμό της θάλασσας. Ο καϊκτής ήταν ένας κοντόχοντρος τύπος ονόματι Πέτρος. Τα μάτια του λες και είχαν δανειστεί το χρώμα του νερού. Φορούσε μια τραγιάσκα και από νευρικότητα την ανεβοκατέβαζε στο κεφάλι του. Κάθε τόσο γύριζε προς το μέρος μας και μας κοίταζε τον έναν μετά τον άλλον, σαν να μας μετρούσε ξανά και ξανά. Ίσως να μην πίστευε κι αυτός ο ίδιος πως δέκα άνθρωποι είχαν εμπιστευτεί το μικρό και ασταθές πλοιάριό του.

Ανάμεσα στους επιβάτες υπήρχε κι ένα νεαρό ζευγάρι με μια ηλικιωμένη γυναίκα. Επέστρεφαν στο νησί τους και φαίνονταν ιδιαίτερα χαρούμενοι. Η γιαγιά είχε ανάμεσα στα πόδια της ένα μικρό καλάθι με δύο ζωντανά πουλερικά. Κάθε τόσο φτερούγιζαν και κακάριζαν και τότε το νεαρό ζευγάρι μου χαμογελούσε με απολογητικό ύφος. Από την πλευρά μου παρατηρούσα τον Κρις που δάγκωνε με πείσμα την πίπα του σε μια προσπάθεια να αποδιώξει ένα ελαφρύ αίσθημα ναυτίας. Στεκόμασταν όρθιοι, στη μέση του σκάφους, γιατί στις άκρες το κύμα πιτσιλιζε και θα μας κατάβρεχε τα κουστούμια. Τα ψαθάκια μας τα κρατούσαμε στο χέρι, για να μην τα πάρει ο αέρας. Ο θόρυβος της μηχανής και ο παφλασμός του νερού έπνιγαν κάθε ήχο κι έπρεπε να φωνάξεις με όλη σου τη δύναμη για να ακουστείς. Έτσι, όλοι προτιμούσαν να σιωπούν και να αφήνονται στις σκέψεις τους. Μόνο αυτή η γριά μιλούσε κάθε τόσο στο νεαρό ζευγάρι με φωνή που θύμιζε το κρώξιμο των πουλερικών. Οι γέροι άνθρωποι δεν αντέχουν τη σιωπή και η φλυαρία είναι ένας τρόπος για να ξεχνούν τον θάνατο.

Όταν ύστερα από τρεισήμισι ώρες μπήκαμε επιτέλους στο λιμάνι της Τζιας, με τον φάρο να δεσπόζει στ' αριστερά μας, έπαυσε αυτό το συνεχές αγκομαχητό της μηχανής και το καϊκι ολίσθησε σιγά σιγά προς το αγκυροβόλιό του, σαν να το έσπρωχνε στα μουλωχτά κάποιο αόρατο χέρι. Η ανάμνηση ενός ταξιδιού που δεν ήταν ιδιαίτερα ευχάριστο έμοιαζε με περιττό βάρος που το είχαμε κιόλας πετάξει στη θάλασσα. Φαίνεται πως ο Πέτρος θεωρούσε γεγονός την άφιξη του πλοιαρίου του στο νησί αλλιώς δε θα έκανε τόση φασαρία την ώρα που έδενε στον μόλο. Δυο ντόπιοι είχαν σπεύσει σε βοήθειά του και άκουγαν τα εξ αμάξης. Αν δε γνώριζε κανείς τον φαναρισμό όσων ασχολούνται με τη θάλασσα, από τους απλούς ψαράδες μέχρι τους καπεταναίους, δύσκολα θα μπορούσε να εξηγήσει τόση αναστάτωση. Ξαφνικά μαζεύτηκε κόσμος στην προκουμαία. Μερικοί βοηθούσαν στην αποβίβαση των επιβατών, άλλοι περίμεναν να πάρουν δέματα, άλλοι απλώς χάζευαν.

Ανάμεσά τους βρισκόταν η Μάρθα Γκράχαμ, η γραμματέας της Βρετανικής Αρχαιολογικής Σχολής που μας υποδέχτηκε μαζί με έναν υπάλληλο της Κοινότητας. Καλοσχηματισμένη φιγούρα αλλά τίποτε το ιδιαίτερο· κοκκινομάλλα, με φακίδες στο πρόσωπο και μικρά καστανά μάτια που έδειχναν κάπως μεγαλύτερα όταν χαμογελούσε. Φορούσε ένα πλατύγυρο καπέλο και το σώμα της έπαιρνε τέτοια στάση σαν να κούρνιαζε από κάτω για να προστατευτεί από τον ήλιο του μεσημεριού. Αφού μας απηύθυνε κάποιες φράσεις σε σπαστά ελληνικά μπερδεύοντας τα γένη των ουσιαστικών και τις κλίσεις των ρημάτων, μεταπήδησε στη μητρική της γλώσσα. Ο Κρις τη ρώτησε αν συνεχίζει τα μαθήματα ελληνικών κι εκείνη παραδέχτηκε πως τα είχε εγκαταλείψει προσωρινά. Δίπλα της ο άνθρωπος της κοινότητας, μ' εκείνη την ευγένεια που σε υποχρεώνει γιατί ακριβώς ξέρεις πως είναι επιτηδευμένη, γύρεψε να μου πάρει την αποσκευή. Του έγνεψα πως δεν ήταν απαραίτητο αλλά εκείνος επέμεινε.

Δεν έβλεπα τον λόγο να τον απογοητεύσω, καθώς μάλιστα μου είπε: «Έμαθα πως είστε διπλωμάτης. Τα θερμά μου συγχαρητήρια!»

Ένας ανυπόκριτος θαυμασμός άστραψε στο βλέμμα του. Σκέφτηκα πως κάποτε θα είχε ονειρευτεί κάτι ανάλογο για τον εαυτό του. Αν με ρωτούσε, θα τον διαβεβαίωνα ότι η δουλειά του διπλωματικού υπαλλήλου δεν είναι και τόσο συναρπαστική, ειδικά τα πρώτα χρόνια.

Ακριβώς προστά μας πρόσεξα μια σειρά από μουλάρια που περίμεναν για να πάρουν αγώγι. Ένα απ' αυτά φαινόταν ανήσυχο και χτυπούσε συνεχώς το δεξί μπροστινό του πόδι στις πλάκες. Ο ιδιοκτήτης του πάσχιζε μάταια να το ησυχάσει. Ο Κρις ήθελε να μισθώσουμε ένα τετράποδο, οι άλλοι όμως γέλασαν και η Μάρθα τού εξήγησε πως το κατάλυμά μας απείχε μόλις εκατό μέτρα από το σημείο που βρισκόμασταν. Ένας μικρός οικισμός απλωνόταν αμφιθεατρικά στο ύψωμα πάνω απ' το λιμάνι. Τα σπίτια έμοιαζαν με θαλασσοπούλια που φώλιαζαν στον βραχώδη λόφο και οι κεραμιδένιες στέγες τους με λοφία. Αν επρόκειτο να μείνουμε σε ένα από τα τελευταία, ψηλά ψηλά, ίσως δε θα ήταν άσχημη ιδέα να μας μεταφέρει ένα μουλάρι. Ευτυχώς όμως καταλύσαμε σ' ένα δίπατο κτίσμα στη μέση της προκυμαίας.

Από το μπαλκόνι αντίκριζε κανείς απέναντι το γυμνό τοπίο χέρσας γης που απάλυνε ένα εκκλησάκι και πίσω του η πετρόκτιστη έπαυλη Αλιφραγκή ή «βίλα Υποψία» περιτριγυρισμένη από δασύ πευκώνα. Ο αυλόγυρός της από αναρίθμητα λευκά κολονάκια ακροβατούσε στα γκριζοπράσινα βράχια. Η σκέψη μου γύρισε αμέσως στα χρόνια της Σμύρνης και στην οικογενειακή έπαυλη στον Βουτζά. Μπορεί τα δύο κτίρια να μην έμοιαζαν εξωτερικά, όμως το εσωτερικό τους θα έκρυβε πολλές ομοιότητες. Ο κοσμοπολιτισμός στη Μεσόγειο είχε πάνω-κάτω τις ίδιες εμμονές.

Αυτό σκεφτόμουν όταν ήρθε ξανά η Μάρθα με τον άνθρωπο της κοινότητας και μας πήραν για να φάμε σ' ένα ταβερνάκι λίγα μέτρα πιο πέρα. Τρία τραπεζάκια όλα κι όλα. Στο ένα καθόταν μια παρέα ψαράδες και μπεκρούλιαζε. Είναι απίστευτο τι ακούει κανείς από μια ανδροπαρέα μεθυσμένων. Αν έπαιρνες στα σοβαρά τα λεγόμενά τους, θα νόμιζες πως έχεις να κάνεις με ήρωες που ξεπήδησαν από την *Ιλιάδα* του Ομήρου. Φαίνεται πως η δόξα της φυλής μεταφέρεται από γενιά σε γενιά χάρη στις προφορικές διηγήσεις σε καφενεία και ταβέρνες, χάρη σε αυτά τα προφανή μυθεύματα που δε λέγονταν για να πείσουν κανέναν αλλά μόνο για να περνά η ώρα.

Δεν προλάβαμε καλά καλά να κάτσουμε και ήρθε μια καράφα κρασί, έπειτα το ψωμί, η σαλάτα και μια πιατέλα τηγανητή αθερίνα.

Προσφέρθηκε να κεράσει ο κοινοτικός υπάλληλος, που οι παρακείμενοι ψαράδες τον φώναζαν «Αντωνάκη». Ο Αντωνάκης θα θεωρούσε μεγάλη τιμή του να κάθεται μαζί μας, κι έδειχνε έτοιμος να απολογηθεί αν χρειαζόταν γι' αυτούς τους χωριάταρους που χαλούσαν την ησυχία μας.

Ακολούθησε η σιέστα. Μόνο όταν ξάπλωσα κατάλαβα πως η ζαλάδα μου ίσως να μην οφειλόταν τόσο στο κρασί αλλά στο κούνημα του καϊκιού. Η ζέστη περιέπλεκε περισσότερο τα πράγματα. Στο τέλος με πήρε ο ύπνος με την ψευδαίσθηση πως συνέχιζα να βρίσκομαι μεσοπέλαγα. Ξύπνησα από επαναλαμβανόμενους χτύπους.

Ήταν ο Κρις και μου φώναζε: «Σήκω, σήκω, υπναρά!» Το φως περνούσε τώρα απαλό και αδύναμο μέσα από τις γρίλιες της μπαλκονόπορτας, σημάδι πως είχα κοιμηθεί κάμποσες ώρες. Του απάντησα με μια φωνή που δυσκολεύτηκα κι εγώ να αναγνωρίσω. Σε λιγότερο από ένα τέταρτο της ώρας είχα ετοιμαστεί και χτυπούσα την πόρτα του δωματίου του. Μου άνοιξε και τον βρήκα να χτενίζει επιμελώς τα μπριγιαντισμένα μαλλιά του

δίνοντας ένα ρυθμικό τέμπο στην όλη διαδικασία. Δεν είχα ξαναδει ποτέ τόσο πυκνό τρίχωμα σε κεφάλι ανθρώπου. Στο κρανίο του πρέπει να συνωστίζονταν δεν ξέρω κι εγώ πόσες χιλιάδες τρίχες που είχαν πυρόξανθο χρώμα και κατέβαιναν αρκετά χαμηλά στο μέτωπό του. Όταν δάμαζε όλο αυτόν τον όγκο με γενναίες δόσεις μπριγιαντίνης, η πλούσια τριχοφυΐα του έδειχνε στιλπνή και πειθαρχημένη.

Βγαίνοντας έξω κατάλαβα γιατί επέμενε να βιαστούμε. Το φως σαν βλέφαρο που κλείνει σιγά σιγά χανόταν μαζί με τον ήλιο πίσω από το ύψωμα. Όσο μεγάλη και αν ήταν η μέρα στα τέλη Ιουνίου, εγώ την είχα χαραμίσει σ' έναν πολύωρο ύπνο που με αναζωογόνησε. Ο Κρις, αντίθετα, δεν κοιμήθηκε ούτε λεπτό. Έτσι τουλάχιστον μου είπε, μολονότι είχε μια φρεσκάδα που μόνο μέσα στις αγκάλες του Μορφέα την ανακτά κανείς. Στην άκρη της προκυμαίας μάς περίμενε μια αλλιώτικη Μάρθα. Με ένα ιριδίζον φόρεμα που την κολάκευε είχε καταφέρει να δείχνει σχεδόν όμορφη. Ο Κρις την αποζημίωσε με ένα κομπλιμέντο, εκείνη το δέχτηκε με μεγάλη ευχαρίστηση, ντράπηκε λίγο και προσπάθησε να ανταποδώσει λέγοντας: «Τι να κάνω; Αφού συνοδεύω δύο κομψούς κυρίους απόψε, έπρεπε να ντυθώ ανάλογα».

«Δε χρειαζόταν αυτό, Μάρθα. Άλλωστε η ομορφιά δεν είναι ντροπή», της απάντησε.

Προχωρήσαμε προς τη βίλα ακολουθώντας τον παραλιακό δρόμο που περνούσε πίσω από μια μεγάλη αμμουδιά. Ο Εγγλέζος είχε ξανάρθει στο νησί πριν από μερικά χρόνια για να πάρει μέρος στις ανασκαφές στη χερσόνησο της Αγίας Ειρήνης, που μου την έδειξε καθώς μπαίναμε στο λιμάνι το μεσημέρι. Βρισκόταν στο βάθος αυτού του μεγάλου κόλπου. Στην ίδια περιοχή είχε σκάσει και ο λόρδος Λόριμερ.

Στη μέση της διαδρομής συναντήσαμε καμιά δεκαριά ντόπιους με μουντζουρωμένα χέρια και πρόσωπα, σαν να τα είχαν περάσει φούμο. Γύρισαν και μας κοίταξαν παράξενα. Η ένδεια

και η κακουχία ήταν έκδηλες πάνω τους. Ένας νεαρός άντρας μου απηύθυνε βλέμμα διαμαρτυρίας. Με συγκλόνησε η ματιά του. Από μικρό παιδί έβλεπα τη φτώχεια να παρελαύνει μπρος στα μάτια μου σαν κάτι φυσικό και επιβεβλημένο. Στους φτωχομαχαλάδες της Σμύρνης, Έλληνες, Αρμένιοι, Εβραίοι και Τούρκοι ένωναν την ανέχειά τους που φάνταζε απλώς γραφική. Ποτέ δεν αναρωτήθηκα στ' αλήθεια γιατί όλοι τους έπρεπε να ζουν στερούμενοι όσα η αριστοκρατία απολάμβανε αφειδώς. Και είναι παράξενο πως αρκούσε το επίμονο βλέμμα του άγνωστου άντρα ύστερα από τόσα χρόνια για να θέσει με δραματικό τρόπο αυτό το ερώτημα.

Ο Κρις μου εξήγησε πως επρόκειτο για εργάτες που δούλευαν απέναντι στις αποθήκες άνθρακα για τα πλοία. «Σηκώνονται χαράματα και ξεκινούν με τα πόδια από την άλλη άκρη του νησιού, ανεβοκατεβαίνουν βουνά για να έρθουν να δουλέψουν εκεί κάτω για πενταροδεκάρες. Μέχρι να δύσει ο ήλιος. Τότε παίρνουν τον δρόμο της επιστροφής, κατάκοποι και μουντζουρωμένοι, όπως τους βλέπεις».

«Και τη λες ζωή εσύ αυτή;» τον ρώτησα αυθόρμητα.

Δε μου απάντησε. Ανασήκωσε απλώς τους ώμους του.

Η Μάρθα δεν έδωσε καμία σημασία στο επεισόδιο. Αναλογιζόταν προφανώς την εντύπωση που θα προκαλούσε η εμφάνισή της στο πάρτι της Βρετανικής Αρχαιολογικής Σχολής. Κάποια στιγμή ρώτησε κάτι τον Κρις χωρίς να πάρει απάντηση.

«Σε ρωτά κάτι η Μάρθα», του φώναξα αλλά και πάλι έκανε πως δεν άκουσε.

Δεν ενέκρινα το φέρεσίμο του απέναντί της, εκείνη το κατάλαβε και μου έδειξε τη συμπάθειά της. Μου έκανε νοήματα πίσω από την πλάτη του, πράγμα που επίσης δε μου άρεσε.

Στη στροφή του δρόμου εμφανίστηκε μπροστά μας η βίλα και θα νόμιζε κανείς πως παραμόνευε στο σούρουπο. Αυτό το λιτό, πετρόκτιστο κόσμημα κούρνιαζε στη ράχη ενός λοφίσκου

αναζητώντας μάταια απάγκιο απ' τον βοριά κάτω από την κεραμιδοσκεπή του. Τα πεύκα το έζωναν από παντού σαν άγρυπνοι φρουροί. Ένας στιβαρός μαντρότοιχος οριοθετούσε την επικράτειά του με μια καγκελόπορτα ορθάνοιχτη για να υποδεχτεί τους καλεσμένους.

Φτάνοντας, μας περίμενε ένας συνάδελφος της Μάρθας. Μίλησαν οι δυο τους κι έπειτα μας τον σύστησε. Ο Κρις αντέδρασε σαν να ήταν κάτι αχρείαστο. Σχεδόν παραμέρισε τον άντρα για να περάσει και το χέιλι του γέλασε μόνο όταν είδε να τον πλησιάζει ο διευθυντής, ο Τζέρι Γιανγκ, συνοδευόμενος από τον ιδιοκτήτη της έπαυλης. Αισθάνθηκα για μια ακόμα φορά άσχημα για τη συμπεριφορά του. «Τι άνθρωπος είναι αυτός;» είπα μέσα μου και χαμογέλασα στον υπάλληλο ανταλλάσσοντας δυο λόγια μαζί του. Άκουσα τότε τον Βρετανό αρχαιολόγο να μου λέει:

«Έλα, Στέφανε. Τι κάνεις εκεί; Έλα να σου συστήσω τους αποψινούς οικοδεσπότες».

Εγκατέλειψα τον κατακεραυνωμένο υπάλληλο θέλοντας και μη. Δε μου άρεσε ποτέ να φέρονται σκαιά σε κάποιον. Από την άλλη, ο άνθρωπος αυτός δεν υπέφερε όσο οι ντόπιοι που συνάντησα πριν από λίγο. Μια τέτοια σκέψη με παρηγόρησε.

Άφησα τον Κρις να κάνει τις συστάσεις κι εκείνος με παρουσίασε τονίζοντας τη διπλωματική μου ιδιότητα. Έτσι μπόρεσα έστω και στιγμιαία να προκαλέσω το ενδιαφέρον των δύο ανδρών που είχαν την ευθύνη της βραδιάς.

«Από πού είστε, κύριε Μαυροειδή;» με ρώτησε ο Αλιφραγκής.

«Θα σας πω εγώ. Είναι ανιψιός του Έκτορα Μαυροειδή, ενός έξοχου Έλληνα αρχαιολόγου που έχει δουλέψει μαζί μας επί χρόνια», πετάχτηκε ο Βρετανός διευθυντής. Το παράξενο ήταν ότι ενώ ο Έλληνας οικοδεσπότης μού μιλούσε αγγλικά, για να τιμήσει τους καλεσμένους του, ο διευθυντής και ο Κρις το έβρισκαν φυσικό να παρεμβαίνουν στα ελληνικά, αφού βρίσκονταν στην Ελλάδα. «Νομίζω πως η οικογένειά σας κατάγεται από τη

Σμύρνη. Διορθώστε με αν κάνω λάθος», συμπλήρωσε και μου χαμογέλασε.

«Είστε της μεγάλης οικογενείας Μαυροειδή. Χρηματιστήριο στη Σμύρνη, βαμβάκια στην Αλεξάνδρεια, πλοία στο Λονδίνο», παρατήρησε ο Αλιφραγκής και στο βλέμμα του άστραψε φευγαλέα το εμπορικό δαιμόνιο της φυλής.

«Ακριβώς».

Σε ανάλογες δεξιώσεις τα διακεκριμένα πρόσωπα επιδεικνύουν πάντα μια απρόσμενη οικειότητα προς όλους, πράγμα που ένας αδαής θα μπορούσε να παρεξηγήσει. Εγώ όμως που έζησα ανάλογες καταστάσεις από παιδί, γνώριζα τους κανόνες του παιχνιδιού και δεν παραξενεύτηκα όταν ένα λεπτό αργότερα δε μου έδιναν πια σημασία. Όπως δε θα παραξενεύομουν αν ύστερα από μία δύο ώρες με ανακάλυπταν εκ νέου και άρχιζαν πάλι για λίγο τις διαχύσεις και τις ευγένειες. Ανέκαθεν πίστευα ότι άξιζε τον κόπο να παρατηρεί κανείς πώς εναλλάσσονται η μέρα με τη νύχτα στον καλοκαιρινό ουρανό του Αιγαίου. Στον σκουρογάλαζο θόλο του απείρου αναρίθμητα άστρα έκαναν ξαφνικά την εμφάνισή τους.

Ήταν μια ζεστή νύχτα με φεγγάρι δίπλα στην αποκοιμισμένη θάλασσα, που αν σάλευε κάπου κάπου θα την ξυπνούσαν προφανώς οι φωνές των Βρετανών γλεντοκόπων. Οι άντρες περιφέρονταν με ανοιχτόχρωμα λινά κουστούμια σαν εύθυμα φαντάσματα. Οι γυναίκες πλεονεκτούσαν στη διαβάθμιση των χρωμάτων και δήλωναν ηχηρά την παρουσία τους με θερινές τουαλέτες. Είχε μαζευτεί αρκετός κόσμος τελικά. Η ορχήστρα τοποθετημένη σε περίβλεπτο σημείο έπαιζε αλέγγρα κομμάτια προσπαθώντας από την πρώτη στιγμή να αφυπνίσει μέσα μας το ένστικτο του χορού. Παρατηρούσα τους μουσικούς, ντυμένους στα λευκά, πόσο κοπίαζαν να επιβάλουν τις νότες τους μέσα σε αυτή την οχλοβοή. Ο μόχθος έπαιρνε παράξενες εκφράσεις στα πρόσωπά τους.

Όσο για την αποψινή βραδιά, δεν επρόκειτο για χλιαρή, φιλολογική συνάντηση. Οι αρχαιολόγοι είχαν έρθει να το γλεντήσουν. Για την ώρα πάντως επικρατούσε μια αναγνωριστική διάθεση. Ορισμένοι στέκονταν άκρη άκρη πάνω από τη θάλασσα κι έδειχναν προς τη μεριά του φεγγαριού που σχεδόν είχε γεμίσει και αναδεικνυόταν σε αξιοθέατο της βραδιάς. Η λάμψη του σκιαγραφούσε το αφώτιστο λιμάνι απέναντί μας. Η Μάρθα, ευγενική όπως πάντα, δεν ήθελε να με αφήσει μόνο, κατάλαβα όμως ότι δε γινόταν να κάθεται συνέχεια μαζί μου. Την αποδέσμευσα λοιπόν κι έδειξε να ανακουφίζεται, το ίδιο κι εγώ. Όσο για τον Κρις, με τους Βρετανούς γινόταν Βρετανός και ανακτούσε τον σνομπισμό του Empire. Σχεδόν είχε ξεχάσει την παρουσία μου και αν του τη θύμιζα, είμαι σίγουρος πως θα γύριζε με το ύφος κάποιου που ενοχλείται από έναν ξένο. Μια στιγμή μόνο ασχολήθηκε με το άτομό μου και αυτό για να μου πει:

«Τον ξέρεις αυτόν;»

«Όχι».

«Είναι ο Έλις Γουότερχαους».

«Και λοιπόν;»

«Σημαντικός».

«Δεν αμφιβάλλω, αλλά γιατί;»

«Εργάζεται ως χαρτογράφος στην πρεσβεία μας στην Αθήνα».

«Και γιατί ένας χαρτογράφος θεωρείται τόσο σημαντικός;»

ρώτησα.

«Μη βιάζεσαι, πρόκειται για λαμπρό ιστορικό και κριτικό τέχνης. Έπρεπε να δεις την εργασία του για τον Γκρέκο. Έξοχη δουλειά. Αναγορεύτηκε επίτιμος λέκτορας στο Magdalen College της Οξφόρδης πέρσι».

«Α, μάλιστα. Στο κολέγιο αυτό είχε σπουδάσει και ο θείος μου».

«Το ξέρω, για τον λόγο αυτόν σου το ανέφερα».

«Και τι κάνει στην Ελλάδα ως χαρτογράφος ένας λαμπρός κριτικός τέχνης;»

«Αυτό δε σε αφορά», μου είπε και με άφησε σύξυλο.

Οι κριτικοί τέχνης μου προκαλούσαν ανέκαθεν ανεξήγητο φόβο, ακριβώς όπως και οι δικαστές. Με σημάδεψε μάλλον το δέος που αισθανόταν ο πατέρας μου, ως ζωγράφος, απέναντι σε αυτούς τους γίγαντες κριτές. Τους περιέγραφε συχνά ως ένα απρόσιτο ιερατείο το οποίο αυθαιρετούσε πάνω στην άγια έμπνευση των δημιουργών. Η τυραννία της κρίσης τους τροχοπεδούσε αναίτια την καλλιτεχνική ορμή. «Πότε θα έρθει εκείνη η ευλογημένη μέρα που θα απαλλαγούμε από αυτούς;» επαναλάμβανε συχνά ο Άγγελος προαναγγέλλοντας μια επανάσταση που θα άλλαζε τον κόσμο. Στον καιρό της ενηλικίωσής μου, αντιλήφθηκα, μεταξύ άλλων, πως ο πατέρας μου υπήρξε μέτριος ζωγράφος. Δεν του το είπα ποτέ, γιατί είχα καταλάβει από νωρίς πως ο μεγαλοϊδεατισμός του αυτός αποτελούσε το οικογενειακό μας θεμέλιο. Ο αμέριστος θαυμασμός της Ωραιάς για τους πίνακές του τροφοδοτούσε όλα τα χρόνια την αφοσίωσή της στο πρόσωπό του.

Ο Έκτορας τόλμησε κάποτε ένα αμφίσημο σχόλιο για το έργο του αδερφού του δηλητηριάζοντας ανεπανόρθωτα τη σχέση τους. Νομίζω πως ο πατέρας μου τέλειωσε τη ζωή του μέσα σ' ένα βασανιστικό αίσθημα αυτοαμφισβήτησης.

Φαντάζομαι πως, αν βρισκόταν στη θέση μου, θα πλησίαζε με αντιφατικά συναισθήματα τον διάσημο κριτικό τέχνης. Από τη μια, θα λαχταρούσε να του δείξει τα έργα του και να λάβει το πιστοποιητικό επιδοκμασίας. Από την άλλη, απαυδισμένος από την αλαζονεία των κριτικών ή από αυτό που θεωρούσε αλαζονεία, θα τον προσπερνούσε μ' ένα περιφρονητικό βλέμμα.

Εγώ, που δεν εξαρτιόμουν από την κρίση του, βάλθηκα απλώς να τον παρατηρώ. Ψηλός, διοπτροφόρος, κινούνταν χωρίς κέντρο βάρους, επιδεικνύοντας χαριτωμένη αδεξιότητα. Επικεντρώθηκα στα μάτια του, αυτά τα μάτια που διαπερνούσαν τα στρώματα της καλλιτεχνικής δημιουργίας φτάνοντας μέχρι το

μεδούλι της. Αντίθετα με όσα ισχυριζόταν ο Άγγελος, υπήρχαν φωτισμένοι κριτικοί αλλά ήταν λίγοι, όσοι και οι μεγάλοι δημιουργοί. Τώρα το ήξερα πια, και στα μάτια του Έλις που ατένιζαν τον κόσμο με συνεσταλμένη αμηχανία επιβεβαίωνα την ορθότητα της σκέψης μου.

Ζούσαμε σε μεταβατική εποχή και οι άνθρωποι αναλάμβαναν ρόλους παράξενους στο όνομα μιας ιδέας. Αν ρωτούσες τον καθένα, θα έδινε ένα όνομα στην ιδέα του – πατρίδα, άνθρωπος, πολιτισμός, διεθνές δίκαιο, το μέλλον των παιδιών. Ο Γουότερχαους θα οραματιζόταν σίγουρα τη δική του κιβωτό μέσα στην οποία, αν χρειαζόταν, θα διέσωζε μονάχα έργα σπουδαιών ζωγράφων. Η μεγάλη πατρίδα της τέχνης κινδύνευε και αυτή από τη βαρβαρότητα μιας ιδεολογίας. Ήταν καιρός να την αντιμετωπίσει κανείς όχι στο αφηρημένο πεδίο της θεωρίας αλλά πατώντας με τα δύο πόδια πάνω στη γη.

Στο μεταξύ η ορχήστρα άφησε τα βαλς και τις πόλκες για να περάσει στο τσάρλεστον, το σουίνγκ και το μπλακ μπότομ. Τα ζευγάρια που χόρευαν στο λιθόστρωτο του κήπου αποχωρίστηκαν. Άντρες και γυναίκες στάθηκαν αντικριστά, απελευθερωμένοι πλέον από την τυραννία των βημάτων αυτοσχεδιάζοντας με όλο τους το σώμα. Αυτός ο πρωτόγονος ερωτισμός συνεπήρε προς στιγμήν τον Γουότερχαους. Οδηγήθηκε χωρίς να προβάλει αντίσταση από μια μικρόσωμη αλλά γοητευτική Βρετανίδα στο κέντρο της πίστας, σε μια δοκιμασία που για τον ίδιο φάνταζε μεγαλύτερη και από πόλεμο. Οι άνθρωποι που κρίνουν κατ' επάγγελμα δεν αρέσκονται να εκτίθενται στην κρίση των άλλων.

Κατανικώντας την αρχική του συστολή λικνίστηκε άχαρα. Η γλώσσα του σώματος το έλεγε καθαρά ότι ο κύριος Γουότερχαους υπέφερε. Βλέποντάς τον σκέφτηκα για πρώτη φορά ότι στον χορό το μπόι δε συνιστά πλεονέκτημα. Ίδρωνε συνεχώς κάτω από το ολομέταξο λευκό πουκάμισο κι έκανε κάθε τόσο πως ανα-

σηκώνει το φαρδύ παντελόνι χρώματος γκρι για να κερδίζει χρόνο. Η συνοδός του, αντίθετα, απολάμβανε στα γεμάτα τη χορευτική πανδαισία τυλιγμένη μέσα σ' ένα γαλάζιο φόρεμα – στην απόχρωση του ουρανού πριν από το δειλινό. Ήμουν σίγουρος ότι δε θα διαρκούσε πολύ η χαρά της. Στην πρώτη ευκαιρία ο αμήχανος συνοδός της θα το έσκαγε αλλόφρων.

«Ο αιώνιος Έλις. Θα τα πήγαινε μια χαρά με την Έλεν αρκεί να αγαπούσε την αρχαιολογία και τον χορό τόσο μα τόσο δα», σχολίασε ο Κρις απομονώνοντας με τον αντίχειρά του ένα ελάχιστο κομμάτι από τον δείκτη.

Δεν παρακολούθησα τη συνέχεια. Με πλησίασε ο Τζέρι Πανγκ και μου έπιασε την κουβέντα. Κάποιοι άνθρωποι που τους θεωρείς εκ των προτέρων ανάρπαστους καταλήγουν να μείνουν μόνοι ακριβώς επειδή και όλοι οι άλλοι έχουν γι' αυτούς την ίδια εντύπωση.

«Γνώριζα καλά τον θείο σας», μου είπε. Κρατούσε ένα ποτήρι σαμπάνιας και το ανακινούσε απελευθερώνοντας συνεχώς μικρές φυσαλίδες.

«Ο θείος γνώριζε πολύ κόσμο», παρατήρησα.

Δε θα περίμενε τέτοια απάντηση και μάλλον την εισέπραξε ως αγένεια από μέρους μου. Τον είδα πώς κοκκίνισε και πώς αναπήδησε το μουστάκι του από ένα στιγμιαίο σούφρωμα των χειλιών.

«Εν πάση περιπτώσει, ήταν ιδιαίτερος αγαπητός σ' εμάς τους Βρετανούς».

«Η οικογένειά μας, πρέπει να ξέρετε, θεωρεί τη Βρετανία δεύτερη πατρίδα. Έχω δύο θείους στο Λονδίνο που ασχολούνται με ναυτιλιακές επιχειρήσεις εδώ και χρόνια κι εγώ ο ίδιος την τελευταία δεκαετία έζησα περισσότερο εκεί παρά στην Ελλάδα». Προσπάθησα να φανώ πιο ευγενικός.

«Μα βέβαια, έχω πάρει τις πληροφορίες μου, μην ανησυχείτε». Ήταν η σειρά του να αισθανθεί άσχημα καθώς φαινόταν σαν να με κατασκοπεύει.

«Δεν αμφιβάλλω», του είπα κάνοντάς τον να δαγκώσει το μουστάκι του.

«Είναι πολύ ευγενικό εκ μέρους σας που μας βοηθάτε στην εξαφάνιση του λόρδου Λόριμερ. Σπουδαίος αρχαιολόγος, επιστήθιος φίλος του θείου σας».

«Και αυτό το ξέρω».

«Του είχαμε αναθέσει να σκάψει στις Μυκήνες αυτό το καλοκαίρι. Θέμα ζωτικής σημασίας για τη Σχολή μας. Θα συνεργαζόταν μ' έναν καθηγητή που έρχεται στην Ελλάδα τις επόμενες μέρες».

«Εσείς δεν έχετε κάποια ιδέα για το πού βρίσκεται;» Ο διευθυντής της Βρετανικής Αρχαιολογικής Σχολής αγνόησε την ερώτησή μου και στράφηκε προς τον ιδιοκτήτη της βίλας που μόλις πλησίαζε.

«Αγαπητέ μου, επιτέλους! Σας ψάχνω παντού», του φώναξε τσουγκρίζοντας το ποτήρι του. Τον πήρε αγκαζέ και απομακρύνθηκαν.

Στο μεταξύ υπήρχαν νεότερα για το ζευγάρι Τόμας-Γουότερχαους και μου το επεσήμανε ο Κρις σκουντώντας με στα πλευρά.

«Κοίταξέ τους. Από την αρχή τρώγονται. Μου μυρίζει καβγάς».

Στράφηκα προς το μέρος που τους είχα αφήσει να χορεύουν αλλά δεν τους είδα. Είχαν στο μεταξύ αποσυρθεί σε μία γωνία του κήπου, αφού όμως πρώτα ο Έλις έβγαλε τα γυαλιά του και ανασήκωσε τα μανίκια του λες κι επρόκειτο να παλέψει μαζί της.

«Καβγάς σίγουρα», επανέλαβε ο Κρις. «Παρατήρησε τώρα τι θα γίνει!»

Αυτό που παρακολουθούσαμε ήταν μια παντομίμα καβγά. Μέσα στο πανδαιμόνιο δύσκολα ξεχώριζε κανείς τα λόγια ακόμα και του διπλανού του, πόσο μάλλον δύο ανθρώπων που στέκονταν αρκετά μέτρα μακριά και δεν είχαν καμία διάθεση να τους ακούσει όλος ο κόσμος.

«Συμβαίνει συχνά μάλλον», είπα.

«Ναι, πού το κατάλαβες;» ρώτησε ο Κρις.

«Βλέπω ότι κανείς άλλος εκτός από μας δεν ασχολείται μαζί τους, όπερ σημαίνει ότι πρόκειται για κάτι γνώριμο».

«Είσαι έξυπνος άνθρωπος, Στέφανε».

«Και γιατί όλα αυτά;»

«Σου εξήγησα: Ο Έλις απεχθάνεται τον χορό και την αρχαιολογία. Κυρίως το δεύτερο. Και αυτό δε θα του το συγχωρούσε καμία αρχαιολόγος στον κόσμο».

«Παράξενο σινάφι είστε», σχολίασα.

«Είμαστε; Πιθανόν», ομολόγησε.

Ώσπου να γυρίσω να κοιτάξω ξανά προς το μέρος τους το ζευγάρι είχε εξαφανιστεί. Λες και τους κατάπιε το σκοτάδι.

Όση ώρα παρατηρούσα τον Γουότερχαους, είχα κάτι να κάνω. Από τη στιγμή που τον έχασα, έμεινα μετέωρος. Προσπάθησα να μπω σε μια δυο συζητήσεις χωρίς επιτυχία. Αναζήτησα ακόμα και τη Μάρθα Γκράχαμ αλλά τη βρήκα να συζητά με κάποιον σε μια άκρη και την άφησα στην ησυχία της. Βάλθηκα τότε να παρατηρώ γύρω μου. Ορισμένοι είχαν καβαλικέψει το στηθαίο στην άκρη των βράχων από την πρώτη στιγμή και αρνούνταν πεισματικά να αφήσουν την προνομιακή αυτή θέση. Τα γέλια και οι φωνές τους ηχούσαν σαν παραφωνία κάθε φορά που η ορχήστρα περνούσε από το ένα κομμάτι στο άλλο. Αδιαφορούσαν για το γεγονός ότι έμεναν μακριά από την καρδιά της αποψινής βραδιάς, και από το φως που σκορπούσαν αφειδώλευτα οι λάμπες πετρελαίου. Κάτω από το φεγγαρόφωτο τα χέρια τους γλιστρούσαν κάποιες στιγμές λαθραία σε ξένα σώματα. Προνομιούχοι όμως λογίζονταν και αυτοί που ξεπρόβαιναν στις μικρές βεράντες του ισογείου που έβλεπαν προς το πέλαγος. Είχαν προηγουμένως ανέβει τα λιγοστά μαρμάρινα σκαλιά της κομπής εισόδου και είχαν περάσει από τα δύο σαλόνια που οδηγούσαν δεξιά και αριστερά στις δροσερές βεραντούλες. Πηγαί-

νοντας προς νερού μου στο λουτρό των επισκεπτών, έριξα μια ματιά στον εσωτερικό χώρο με τα ψηλά ταβάνια. Η λιτότητα στην επίπλωση δε σήμαινε απαραίτητα πενιχρούς πόρους, όπως θα νόμιζε κάποιος αδαής. Ίσως ο ιδιοκτήτης σεβόταν απλώς την κυκλαδίτικη ασκητική. Από το χολ για να φτάσεις στην κουζίνα έπρεπε να διασχίσεις έναν στενό διάδρομο. Στα αριστερά συναντούσες πρώτα το μικρό αποχωρητήριο και έπειτα το πορτάκι που οδηγούσε στο κελάρι. Την ώρα που πήγα να μπω στο λουτρό είδα κάποιον που ανέβαινε γεμάτος προμήθειες. Επιστρέφοντας στη θέση μου, πρόσεξα μια μικρή παρέα που είχε δημιουργηθεί σ' ένα από τα δύο σαλόνια. Ο οικοδεσπότης εξηγούσε στον διευθυντή της σχολής και σε δυο τρεις άλλους τη φιλοσοφία της αρχιτεκτονικής του σπιτιού. Αναζήτησα αμέσως τη δροσιά του κήπου.

Οι σερβιτόροι περνούσαν μπροστά μου κι εγώ άπλωνα ασυναίσθητα το χέρι κατεβάζοντας το ένα ποτήρι κρασί μετά το άλλο. Λίγο λίγο έχανα τη νηφαλιότητά μου χωρίς να το καταλαβαίνω. Το κακό ολοκληρώθηκε όταν εμφανίστηκε εκείνη.

Παράξενο πράγμα η φήμη. Καμιά φορά θαρρείς πως οι άνθρωποι είναι πλασμένοι από λόγια παρά από σάρκα. Μικροί μύθοι που χτίζονται πάνω σε μισόλογα, υπονοούμενα και ανολοκλήρωτες φράσεις άλλων. Έτσι τους γνωρίζεις καλά, ή νομίζεις πως τους γνωρίζεις, χωρίς καν να τους έχεις συναντήσει, φτάνοντας στο τέλος ακόμα και να ερωτευτείς τη φήμη τους. Ο Κρις μου μίλησε για την επίμαχη υπόθεση και για το περιβάλλον της Βρετανικής Αρχαιολογικής Σχολής με τον τρόπο που θα με μούσσε σ' ένα πολυσέλιδο μυθιστόρημα με αναρίθμητους ήρωες. Από όσα μου ανέφερε συγκράτησα αρχικά δύο πρόσωπα. Τον αγνοούμενο και τη νεαρή πρώην ερωμένη του. Πρώτα πρώτα με γοήτευσε το όνομά της: Ρόζμαρι Λεμπλάν. Όνομα σαν κι αυτό επικυρώνει ασυζητητί και την πιο τολμηρή φημολογία.

Ο Κρις μού το ξεκαθάρισε:

«Είναι όμορφη, φίλε».

«Πόσο όμορφη, δηλαδή, τόσο... τόσο;» ρώτησα ανοίγοντας αντίστοιχα τα χέρια μου.

Εκείνος έβαλε τα γέλια, θυμάμαι, και μου είπε: «Έτσι μετράς εσύ την ομορφιά; Όμορφη σου λέω, πολύ όμορφη. Δεν έχεις ξα-ναδει τέτοια ομορφιά».

Δεν ήξερε ότι μιλούσε στον γιο μιας πανέμορφης γυναίκας. Διόλου τυχαίο ότι στη Σμύρνη τη μητέρα μου αντί για Πανω-ραία τη φώναζαν απλώς Ωραία.

«Δηλαδή;» επέμεινα.

«Ένα θα σου πω και θα καταλάβεις. Αυτή η γυναίκα δεν εί-ναι για τα δόντια μας!»

«Μπα! Τι μας λες!»

Δεν έπρεπε να το μου πει αυτό. Ξέρω τον εαυτό μου. Αν αντι-ληφθώ κάτι που με υπερβαίνει, το βάζω αμέσως σκοπό της ζωής μου να το κατακτήσω.

Ο Κρις επέμενε και, χωρίς να το καταλαβαίνει, περιέπλεκε ακόμα περισσότερο τα πράγματα.

«Να προσέχεις. Μακριά από τη δεσποινίδα Λεμπλάν. Και αν τύχει και συναντηθείτε, να αποφύγεις να την κοιτάξεις στα μά-τια, να μη δώσεις καμία σημασία στο χαμόγελό της και αν θες να την περιεργαστείς, κάνε το με μια γρήγορη ματιά... Έτσι...» και μου έδειξε ανεβοκατεβάζοντας ακαριαία το κεφάλι του. Ήρ-θε η σειρά μου να γελάσω. Δεν κατάλαβα αν μιλούσε αστεία ή σοβαρά.

«Γελάς; Γέλα! Ένα θα σου πω: πριν από τέσσερα χρόνια γνω-στός αρχαιολόγος ανέβηκε στην Ακρόπολη της Αθήνας με παν-σέληνο και φώναζε: “Ρόζμαρι! Ρόζμαρι!”»

«Ναι, αλλά ο λόρδος Λόριμερ... δεν πέρασε άσχημα μαζί της».

«Ο λόρδος Λόριμερ; Εγώ ξέρω αν πέρασε καλά ή όχι. Σε τι χάλια βρισκόταν κάθε φορά που τον εγκατέλειπε η μικρή. Χώ-

ρισαν οριστικά το περασμένο καλοκαίρι και βάζω στοίχημα πως ακόμα δεν την έχει ξεπεράσει».

«Εντάξει, Κρις, θα έχω τον νου μου!»

Η ομορφιά θα μας αιφνιδιάζει πάντοτε, γιατί είναι αδύνατο να συλλάβουμε όλες τις εκδοχές της. Όποτε έτυχε να γοητευτώ από κάποια γυναίκα είναι γιατί δεν είχα φανταστεί πως υπήρχε στον κόσμο η μορφή της. Η Ρόζμαρι Λεμπλάν, από την πρώτη στιγμή που την είδα, μου ανέτρεψε άρδην την εικόνα της κλασικής Βρετανίδας.

«Αγγλο-Γαλλίδα», με είχε πληροφορήσει ο Κρις και ίσως αυτό εξηγούσε τα πάντα. Την παρακολουθούσα πώς καθήλωνε τους άντρες διαγράφοντας κομψούς κύκλους με το χέρι που κρατούσε το τσιγάρο. Ακριβώς όπως μου την είχε περιγράψει ο Εγγλέζος: «Καρυάτιδα, με ξανθά μαλλιά και μεγάλα πράσινα μάτια». Ψηλή γυναίκα, πράγματι. Σκεφτόμουν μήπως με ξεπερνούσε στο μπόι. Όταν την πλησίασα, κόλλησε τον ώμο της πάνω μου και μετρηθήκαμε.

«Είμαι πιο ψηλή από σένα», μου είπε, με τον τρόπο που θα το έλεγε ένα αγόρι σ' ένα άλλο. Ευτυχώς δεν ήταν.

Το χαμόγελό της σμίλευε ένα μικρό λακκάκι στο μάγουλο, από εκείνα που λαχταράς να τα φιλήσεις. Τα χείλη της σχηματίζονταν παράξενα, ωστόσο ταίριαζαν με τη μύτη και το σχήμα του προσώπου. Ντυμένη με λευκό βραδινό φόρεμα από μετάξι είχε τον αέρα της ντίβας. Όμορφη χωρίς αμφιβολία, αλλά με όσα είχε ακούσει γι' αυτή δεν μπορούσα να την κρίνω αντικειμενικά. Παιδί χωρισμένων γονιών, μια κατάσταση που πάντοτε με γοήτευε, όπως και η διπλή εθνικότητα: Γάλλος πατέρας, Βρετανίδα μητέρα.

Απόφοιτος του Κέιμπριτζ, συμμετείχε σε αρχαιολογικές ανασκαφές από τα μέσα της δεκαετίας, αλλά στη βρετανική κοινότητα της Αθήνας την ήξεραν ως τη γυναίκα που είχε «καταπιεί»

τον αγνοούμενο Τζόναθαν Λόριμερ. Πολλοί λένε ότι εκείνος την έφερε στην Ελλάδα. Ο Κρις μου εξήγησε πως η σχέση τους ήταν γνωστή σε όλους εκτός από τη γυναίκα του.

Στη λαίδη δε θα άρεσε καθόλου η ιδέα να μοιράζεται τον λόρδο της με αυτή την εντυπωσιακή καλλονή που κοίταζε ίσια στα μάτια τους άντρες εκδηλώνοντας την περιφρόνησή της για το ισχυρό φύλο. Όταν μας σύστησαν, δεν έκανε καν τον κόπο να συγκρατήσει το όνομά μου. Με ρώτησε μόνο: «Είσαι ο Έλληνας φίλος του Κρις;»

Δε μου άρεσε ο χαρακτηρισμός και τον αντέστρεψα δηλώνοντας: «Αυτός είναι φίλος μου».

Δεν άκουσε τι της είπα. Έδινε μεγαλύτερη προσοχή στην ορχήστρα που τώρα έπαιζε αργή τζαζ. Λίκνιζε το κεφάλι της με χάρη και με τράβηξε για λίγο στην αυτοσχέδια πίστα σαν να με δοκίμαζε ως χορευτή αφήνοντάς με αμέσως μετά. Κρατούσε ένα τσιγάρο, μου το έδειξε κι εγώ ψαχούλεψα βιαστικά τον αναπτήρα στην τσέπη μου. Έφερε το χέρι μου στην απόσταση που τη βόλευε, άναψε και τράβηξε μια βαθιά ρουφηξιά. Κατόπιν φύσηξε τον καπνό στο πρόσωπό μου και απομακρύνθηκε γελώντας.

Το πάρτι της βίλας στην Τζια θα το αναπολούσαν όλοι αργότερα, όταν θα χανόταν η αμεριμνησία της ειρήνης. Ο καθένας είχε κάποιον λόγο για να το θυμάται.

Ο Έλις Γουότερχαους γιατί έχασε την Έλεν και την έψαχνε όλο το βράδυ εναγωνίως. Κλήθηκε η χωροφυλακή. Οι άντρες της ντυμένοι με την καλοκαιρινή στολή – γαλλικό καπέλο, ραφ πουκάμισο με τα γαλόνια στο ύψος του αγκώνα, κιλότα χωμένη μέσα στη δετή μπότα ως το γόνατο. Ο ανθυπασπιστής που επιλήφθηκε της υπόθεσης προσπαθούσε επιδεικνύοντας τα ικανοποιητικά αγγλικά του να ηρεμήσει τον διάσημο κριτικό τέχνης και άσημο χαρτογράφο, ο οποίος του επισήμανε ότι μιλούσε άπταιστα την ντοπιολαλιά. Ο Βρετανός ίδρωνε από την αγωνία του,

βρήκε όμως τον τρόπο να αυτοσαρκάζεται κρατώντας μια πυξίδα με την οποία μας διαβεβαίωνε πως θα έβρισκε την αγαπημένη του. Ο Έλληνας αστυνομικός μου έγεννε να τον ακολουθήσω. Φαινόταν ευφυής άνθρωπος και τα μάτια του απέπνεαν ευγένεια και ήθος. Με ρώτησε χαμηλόφωνα:

«Δε μου λέτε, λοξός είναι αυτός;»

«Όχι, κύριε ανθυπασπιστά. Έχει απλώς αυξημένη την αίσθηση του χιούμορ», τον καθησύχασα.

«Είπα κι εγώ!»

Φαντάζομαι πως κι εκείνος θα θυμόταν αυτή την περίπτωση, καθώς εκτός των άλλων δέχτηκε τα συγχαρητήρια του διευθυντή της Σχολής για τη γνώση της αγγλικής. Ο ιδιοκτήτης της βίλας μάς επιβεβαίωσε την καλή φήμη του στο νησί. Όταν δε οι χωροφύλακές του βρήκαν την αγνοούμενη κρυμμένη κάτω στα βράχια, είπα στον Κρις:

«Μήπως θα έπρεπε να αναθέσουμε στον αστυνόμο την εύρεση του Τζόναθαν;»

Εκείνος χαμογέλασε και δεν απάντησε τίποτε. Με τη σειρά του θα θυμόταν το πάρτι για τους δικούς του λόγους. Για να είμαι ειλικρινής, δεν ξέρω πού κοιμήθηκε εκείνο το βράδυ. Πάντως στο δωμάτιό του εμφανίστηκε προς το μεσημέρι της επόμενης μέρας.

Στην αρχή έφυγε μαζί μ' εκείνη την παρέα που μίσθωσε την μπάντα για να συνεχίσουν το πάρτι στην αμμουδιά. Μουσικοί και γλεντοκόποι αντάμα υπό τους ήχους μιας ορχήστρας κατάκοπης και ελαφρώς ξεκούρδιστης βιάδιζαν πάνω στην άμμο και στα βότσαλα. Τα πνευστά όργανα γυάλιζαν κάτω απ' το σελινόφως σαν κάννες όπλων. Στη συνέχεια, ορισμένοι μπήκαν σε βάρκες και ξανοίχτηκαν στον κόλπο με αναμμένους δαυλούς προσφέροντας μεγαλειώδες θέαμα. Δεν ξέρω αν τους ακολούθησε ή αν εξαργύρωσε κάποιο φλερτ. Την άλλη μέρα ξύπνησα με φριχτό πονοκέφαλο και σε αναζήτηση παυσίπονου, χτύπη-

σα την πόρτα της Μάρθας. Πρόβαλε το αγουροξυπνημένο της μουτράκι στην πόρτα φροντίζοντας να κρατά αθέατο το υπόλοιπο σώμα. Της εξήγησα τι ήθελα, μου είπε να περιμένω. Έκλεισε την πόρτα και όταν την ξανάνοιξε, έβγαλε μόνο το δεξί της χέρι. Στην ανοιχτή της παλάμη υπήρχε ένα μικρό χάπι. Το πήρα ευχαριστώντας την και γύρισα στο δωμάτιό μου.

Κατά το μεσημέρι επισκέφτηκα τον Κρις. Εκείνος μου άνοιξε διάπλατα και με άφησε να περάσω. Με την πρώτη ματιά παρατήρησα τα ρούχα του τακτοποιημένα στην καρέκλα, το τασάκι με τις γόπες στο κομοδίνο και τρία ετερόκλητα αναγνώσματα στο πάτωμα. Όμηρος σε έκδοση της Οξφόρδης, τα ποιήματα του Γέιτς κι ένα αστυνομικό μυθιστόρημα. Ο ίδιος ξυριζόταν αργά ανοίγοντας το δεξί του χέρι όπως ακριβώς θα έκανε αν έσερνε το δοξάρι πάνω σ' ένα βιολί.

«Τρία βιβλία ταυτόχρονα!» σχολίασα.

«Μου αρέσει να τιμολογώ ιδέες και γνώσεις. Σου αρέσει το διάβασμα;» με ρώτησε.

«Ναι, μου αρέσει, κυρίως το βράδυ. Έτσι με παίρνει πιο εύκολα ο ύπνος. Εκτός και αν έχω πειε πολύ όπως χθες και δε βλέπω μπροστά μου».

«Παραδέχεσαι λοιπόν πως μέθυσες χθες».

«Δεν έχω λόγο να το αρνηθώ».

«Έτσι εξηγούνται και τα καμώματά σου».

«Τι θες να πεις;»

«Σου είπα ότι δεν είναι για τα δόντια σου αυτή η γυναίκα!»

«Η Μάρθα;»

«Ποια Μάρθα, στη Ρόζμαρι αναφέρομαι. Πρόσεξε αν δε θες να φας το κεφάλι σου», συμπλήρωσε και συνέχισε να ξυρίζεται με τη «δεξιοτεχνία» του βιολιστή.

Ο νεαρός Έλληνας διπλωμάτης Στέφανος Μαυροειδής επιστρέφει από το Λονδίνο στην Ελλάδα του Μεταξά. Μια μυστηριώδης υπόθεση εξαφάνισης θα τον φέρει σε επαφή με τη βρετανική αρχαιολογική κοινότητα. Ερωτεύεται την Αγγλο-Γαλλίδα αρχαιολόγο Ρόζμαρι Λεμπλάν και περνά μαζί της τους τελευταίους μήνες αμεριμνησίας στο περιθώριο των ανασκαφών στις Μυκήνες αλλά και του πολέμου που πλησιάζει με γοργά βήματα. Η διαφυγή τους στη Μέση Ανατολή τον Απρίλιο του '41 θα τους οδηγήσει σ' ένα θερμοκήπιο ειρήνης, το Κάιρο.

Ο Στέφανος θα ζήσει από κοντά τη νοσηρή πολιτική ατμόσφαιρα της αιγυπτιακής πρωτεύουσας που κυοφορεί την εθνική τραγωδία του Εμφυλίου. Ταυτόχρονα όμως εκείνος και η Ρόζμαρι αντιμετωπίζουν την πρόκληση μιας μυστικής αποστολής στην κατεχόμενη Ελλάδα με σκοπό την προστασία των ελληνικών αρχαιοτήτων...

Ένα μυθιστόρημα για τον παλιό κόσμο, που χάθηκε μέσα σε δύο διαδοχικούς παγκόσμιους πολέμους, και για τη μικρή ιστορία των απλών ανθρώπων που γράφεται στη σκιά των μεγάλων γεγονότων.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.
ΤΑΤΟΙΟΥ 121, 144 52 ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΤΗΛ.: 210 28 04 800 • FAX: 210 28 19 550
www.psychogios.gr • e-mail: info@psychogios.gr

ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ: 14111